

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

عنوان مقاله

روش های افزایش درک متقابل بین اعضای خانواده در اسلام

استاد راهنما

خانم سهیلا نظری

تدوین کنندگان

محبوبه قاسمی

فاطمه بهرامی

صغری عربی

زهرا غیائی

فاطمه متین

مدرسه علمیه حضرت زینب (سلام الله علیها) شهرستان رفسنجان

پاییز ۹۶

این مقاله با رویکرد تربیتی به بررسی روش های افزایش درک متقابل بین اعضای خانواده در تعالیم اسلام پرداخته است؛ درک متقابل یعنی توجه طرفین رابطه به ویژگی های طرف مقابل؛ و خود را جای او گذاشتن که نتیجه اش درک و پذیرش تفاوت ها باشد. که اثر مستقیم بر تعالی خانواده دارد زیرا کارکرد خانواده در رشد و تعالی و ارضای نیازهای عاطفی و بهتر شدن کیفیت زندگی اعضای خانواده رابطه مستقیم با آرامش دارد که حاصل تفاهم در روابط است . درک متقابل در روابط درحوزه شخصیت به دو روش قابل افزایش میباشد روش علمی که آگاهی از تفاوت های فیزیولوژیک مثل تفاوت در شخصیت جنسیتی، در زبان بدن، در نحوه برقراری ارتباط صحیح و آثار این تفاوت ها در برخورد ها می باشد ؛ و کسب آگاهی از روش های زمینه ساز ایجاد درک متقابل مثل پرهیز از خود پرستی، انتقاد و سرزنش، توقع بی جا و رعایت احترام، هم سویی بینش ها و باورها میباشد که قرآن در آیه ۱۹ نسا براین مطلب تاکید کرده است ؛ همچنین روش های عملی افزایش درک متقابل مشورت، محبت، تکریم شخصیت، تقسیم کار، مدارا کردن، عفت و پاکدامنی است که در تعالیم اسلام در محور تاکید قرار گرفته است .

روش تحقیق در این مقاله: روش کتابخانه ای به صورت توصیفی تحلیلی

کلید واژه ها: درک، درک متقابل، رابطه اخلاقی، رابطه سالم، روشهای علمی، روشهای

عملی

Contents

مقدمه	۱
تعریف و تبیین موضوع:	۲
ضرورت و اهداف تحقیق	۳
پیشینه موضوع	۴
هدف تحقیق	۵
بیان یکی از موضوعات روان شناسانه از طریق آموزه های اسلام	۵
سوال اصلی:	۶
سئوالات فرعی:	۶
۱-تبیین درک متقابل از منظر اسلام	۷
۱-۱معنای لغوی درک متقابل	۷
۷۲-۱معنای اصطلاحی	۷
ج) پذیرش فوری عذر	۱۱
۲-تبیین ضرورت وجود درک متقابل در خانواده	۱۲
۲-۱ رشد و تعالی و تکامل تدریجی انسان:	۱۲
۲-۲ ارضای نیازهای عاطفی	۱۳
۲-۳ افزایش اعتماد و تامین نیاز امنیت	۱۴
۲-۴ شرط اصلی استمرار و بهتر شدن زندگی خانوادگی	۱۵
۳-روشهای علمی افزایش درک متقابل در روابط اعضای خانواده	۱۶
۳-۱ آگاهی از اختلافات:	۱۷
۳-۱-۱ تفاوت های فردی ناشی از جنسیت	۱۷
۳-۱-۲ تفاوت در زبان بدن	۱۸

۳-۲-۱	پرهیز از خود پرستی و حق به جانبی	۲۲
۳-۲-۲	احترام و حفظ حرمت ها	۲۲
۳-۲-۳	پرهیز از انتقاد و سرزنش	۲۳
۳-۲-۴	نداشتن توقع بیش از حد و ایده آلیست بودن از طریق مقابل:	۲۴
۳-۳-۵	هم سوی بینش ها و باورهای مذهبی	۲۴
۴	راهکارهای عملی گسترش درک متقابل	۲۵
۴-۱	مشورت کردن	۲۵
۴-۲	محبت کردن	۲۶
۴-۳	تکریم شخصیت طرف مقابل	۲۶
۴-۴	تقسیم کار	۲۷
۴-۶	مدارا کردن	۲۸
۴-۷	اظهار همدردی	۲۸
۴-۸	عفت و پاکدامنی	۲۹
	نتیجه	۳۰
	فهرست منابع و مآخذ	۳۱

مقدمه

در سال های اخیر با تغییرات اجتماعی زیادی روبرو بوده ایم که ساختار زندگی جامعه کنونی را دچار دگرگونی کرده است ، هیچ گاه در طول تاریخ به این اندازه شاهد تغییرات در حوزه اجتماعی ، سیاسی و اقتصادی در برهه ی کوتاهی از زمان نبوده ایم ؛ این امر در روابط بین اعضای خانواده ها نیز اثر گذاشته و روابط را دچار دگرگونی نموده است .

خانواده ها در هیچ زمانی مثل سال های اخیر دچار چالش در روابطشان نبوده اند و این چالش ریشه در عواملی همچون ترویج فرهنگ غرب و دور شدن از فرهنگ اسلامی ، تغییر در مناسبات خانواده و جابجایی نقش ها و ضعیف شدن نقش مادری و همسری ، تغییر در روابط والدین با یکدیگر و با فرزندان ، مشکلات اقتصادی و اشتغال زنان و فراهم شدن زمینه خشونت ورزی و بد اخلاقی در خانواده ، ضعف در سیستم آموزشی ... شرایط را برای عدم تفاهم و دور شدن افراد خانواده را فراهم کرده است در نتیجه ضروری است تا عوامل پیشگیرانه دربرطرف شدن این مشکل به کار گرفته شود .لذا فهم جایگاه خویش و سایر افراد خانواده و احترام به آنها می تواند به حل معضلات خانوادگی از قبیل طلاق و اجتماعی از قبیل گرایش به اعتیاد و یا روابط ناپسند و منکر کمک کند .

گرچه محققان و نویسندگان به صورت های مختلف ، مستقیم و غیر مستقیم به این موضوع

پرداخته اند ولی در این نوشتار سعی شده است که به صورت کاربردی و بر اساس منابع

اسلامی به آن پرداخته شود .

عفت و پاکدامنی صفتی مورد سفارش شده برای هر یک از زنان و مردان است و هر یک از زن و مرد با آراستن خود برای یکدیگر در حفظ پاکدامنی یکدیگر تلاش کنند.

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: عفت یعنی پایداری در برابر شهوات^۱. بسیاری از اختلافات و درگیری ها بدان دلیل است که طرفین به اصول و ارزش های دینی و اخلاقی خود پایبند نیستند و حفظ عفت برای ادامه زندگی سالم ضروری است و زن و شوهر باید در این مورد مراقب باشند.^۲

چنانچه خداوند در قرآن می فرماید: «هن لباس لکم و انتم لباس لهن»^۳

همسران عقیف لباس یکدیگرند و این زیباترین تعبیری است که خداوند در مورد عفت در قرآن بیان فرمود. بنابراین این زن و مرد با رعایت عفت و پاکدامنی می توانند نقایص یکدیگر را پوششند و حیات خانوادگی خود را حفظ کنند. و زمینه را برای درک متقابل یکدیگر فراهم میکند

^۱. عبدالواحد بن محمد آمدی، غرر الکلم و درر الکلم، ص ۲۵۶

^۲. داوود حسینی، روابط سالم در خانواده، ص ۵۶.

^۳. بقره، ۱۸۷.

نتیجه

- از منظر اسلام ارتباطی سالم است که بر پایه تکریم شخصیت افراد و عزت و احترام متقابل انسانها استوار باشد . انسانی که دارای کرامت نفس باشد و خود را شخصیت ارزشمندی بداند همواره تلاش می کند با حفظ شخصیت خود رفتاری را با دیگران داشته باشد که شخصیت طرف مقابل حفظ شود .
- وجود درک متقابل در خانواده به جهت رشد و تعالی و تکامل انسان ، همچنین ارضای نیازهای عاطفی و افزایش اعتماد و کاهش سوء تفاهم ضروری است که موجب استحکام و استمرار و بهتر شدن کیفیت زندگی به همراه انس و آرامش خواهد شد .
- برای گسترش درک متقابل بین اعضای خانواده دو روش کلی وجود دارد ؛ روش علمی که کسب آگاهی از تفاوت های فردی ناشی از جنسیت و یا سن و تحصیلات و ... و همچنین تفاوت زبان در افراد زن و مرد و کودک و والدین ، پیرو جوان و ... و همچنین شناخت تفاوت های مربوط به تمایلات و خواسته ها و و همچنین آگاهی یافتن از روش های زمینه ای که زمینه ساز تفاهم می شوند مثل پرهیز از خود پرستی و حفظ احترام و پرهیز از انتقاد و سرزنش و همدردی ، نداشتن توقع بی جا از طرف مقابل از روش های عملی و علمی گسترش درک متقابل هستند .

فهرست منابع و مآخذ

*قرآن کریم

۱. آمدی، عبدالواحد بن محمد (۱۳۶۶)، غرر الکلم و درر الکلم، قم: دفتر تبلیغات اسلامی.
۲. احمدی، محمد رضا، (۱۳۹۵)، برتری زنان بر مردان، قم، دانشنامه موضوعی، مقالات قرآنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
۳. الهامی نیا، علی اصغر (۱۳۹۰)، آیین زندگی، قم: پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
۴. بهشتی، احمد (۱۳۸۷)، مسائل و مشکلات تربیتی، تهران: بین الملل.
۵. بی ریا، ناصر (۱۳۷۵)، روان شناسی رشد با نگرش به منابع اسلامی، تهران: نشر سمت.
۶. پاینده، ابوالقاسم (۱۳۸۲)، نهج الفصاحه، تهران: دنیای دانش.
- ۵-تانن، دوابرا (۱۳۷۵) تفاوت های کلامی در زن و مرد، تهران: نشر اوحدی.
- ۶-تورینه، (۱۳۷۹)، راز تفاهم در زندگی زناشویی، ترجمه محمد ناصر فرجی، تهران: نشر جوان.
۷. جان گری، (۱۳۸۸)، اختلاف زنان با مردان، تهران: سیمرغ.
۸. حر عاملی، محمد بن حسن (۱۴۰۹)، وسائل الشیعه، قم: آل البیت.
۹. حسن زاده، صالح، بی تا، عوامل تحکیم خانواده در فرهنگ اسلامی، بی جا، بی نا.
۱۰. حسینی، داوود (۱۳۸۵)، روابط سالم در خانواده، قم: مرکز پژوهش اسلامی.
۱۱. حسینی، سید علی اکبر (۱۳۸۵)، اخلاق در خانواده، قم: پارسیان.
۱۲. حرانی، ابن شعبه (۱۳۸۲)، تحف العقول، قم: مکتبه الاسلامی
۱۳. خدا پناهی، محمد کریم (۱۳۸۰)، روانشناسان فیزیولوژیک، تهران: نشر سمت.

۱۴. دلشاد تهرانی، مصطفی (۱۳۸۶)، سیره نبوی، تهران: دریا.
۱۵. دهخدا، علی اکبر، بی تا، لغت نامه دهخدا، بی نا.
۱۶. زبیدی، محمدتقی، بی تا، تاج العروس، بیروت: المكتبة الحیاه.
۱۷. سالاری فر، محمدرضا (۱۳۸۹)، درآمدی بر نظام خانواده بر اسلام، قم: نشر هاجر.
۱۸. صالحی، سیدعباس، (۱۳۸۵)، راه های تحکیم خانواده و جهانی شدن، بی نا.
۱۹. طالقانی، سید محمد، ۱۳۶۲، پرتویی از قرآن، تهران، سهامی انتشار.
۲۰. طباطبایی، محمدحسین، بی تا، روابط اجتماعی در اسلام، تهران: انتشارات بعثت.
۲۱. طبرسی، میرزا حسن (۱۴۰۸)، مستدرک الوسائل، قم: موسسه آل البيت.
۲۲. عیسی زاده، عیسی (۱۳۹۱)، خانواده قرآنی ویژگی ها و وظایف اعضای آن، قم: بوستان کتاب.
۲۳. فرحزاد، حبیب الله (۱۳۹۳)، محبت زنان و کودکان در سیره پیامبر (صلی الله علیه و اله وسلم) قم: کوثر.
۲۴. فقیهی، علی نقی و حسن نجفی (۱۳۸۸)، عوامل تربیت عاطفی فرزندان در خانواده، بی جا، روزنامه ایران.
۲۵. فیلد، لیندا (۱۳۸۸)، ۶۰ نکته برای زندگی بهتر، ترجمه سپیده خلیلی، تهران: انتشارات قدیانی.
۲۶. کلینی، ثقه الاسلام (۱۳۷۹)، اصول کافی، مترجم محمد باقر کمره ای، تهران: انتشارات دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی.

رضی، شریف (۱۳۸۸)، ترجمه نهج البلاغه، مترجم محمد دشتی، قم: انتشارات تعاونی کار آفرینان فرهنگ و هنر.

۲۷. گنجی، حمزه (۱۳۸۲)، بهداشت روانی، تهران: ارسباران.

۲۸. مینوچین، سالوادور (۱۳۷۵)، خانواده و خانواده درمانی، تهران: نشر امیرکبیر.

۲۹. مجلسی، محمد باقر، ملاذالخبار فی فهم تهذیب الاخبار (۱۴۰۶)، قم: بی نا.

۳۰. وحیدی، محمد (۱۳۸۸)، احکام خانواده، قم: نشر هاجر.

۳۱. یوسفی، WWW.Http:pp.droysofi.comT، هنر خوب زیستن.

۳۲. هاشمی خویی، حبیب الله، منهاج البراعه فی شرح النهج الابلاغه، مترجم محمد باقر حسن

زاده آملی، (۱۴۰۰)، چاپ چهارم، تهران: مکتبه الاسلامی
